

nister i protest mod, at Børge Houmann fik en dom for injurier mod Wright, Thomsen og Kier. Det var nærmest omvendt, idet Carl Madsen fik maget det så, at Busch-Jensen blev tvunget til at gå. Der er også unøjagtigheder, når det drejer sig om Aksel Larsens forbindelse med CIA og overvågningen af Alfred Jensens aktiviteter. Det er iøvrigt ikke noget flatterende billede, der gives af Aksel Larsen.

Forfatteren synes at have haft det skidt med sig selv hele tiden. Han gik med Aksel Larsen, men sympatiserede med oprørerne i 1967, og alligevel fulgte han dem ikke, men blev og fordrev så – ifølge sit eget udsagn – tiden i snapstinget. I sin alderdom finder han nu glæde over, at det er lykkedes Gert Petersen at få udrenset SF's højrefløj af Aksel Larsens gamle støtter. Bogen er en apoteose til ambivalensen. Den kaster lys over karaktermæssige egenskaber, som visse sider af det politiske miljø kan udvikle.

Tage Kaarsted

Erik Jensen: *Mellem demokrati og fascisme. Træk af Konservativ Ungdoms organisatoriske og ideologiske nyorientering 1932-34.* (Odense Universitetsforlag 1983). 154 s.

Bogen rejser spørgsmålet om de fascistiske strømninger, man har villet finde i KU i Jack Westergaards formandstid, mens den økonomiske krise kulminerede og nazisterne overtog magten i Tyskland. Den gør det i form af en grundig gennemgang af KUs og i et vist omfang Det konservative Folkepartis udvikling i disse bevægede år.

Problemet kompleksitet fremgår af, at netop de nye kræfter i KU i 1932 markerede sig som en aktiv og helhjerteret støtte for den erklærede demokrat Christmas Møller ved hans valg til par-

tiformand, om end forholdet mellem dem kølnedes i det følgende år. Støtten til Christmas Møller mod de »gamle« konservative faldt i tråd med den almindelige fornyelsestrang, som også gav sig omstridte udtryk på det agitatoriske og ideologiske felt.

Oprettelsen og uniformeringen af KUs såkaldte Stormtropper faldt mest i øjnene, og forfatteren har utvivlsomt ret i, at ideen direkte var hentet fra Italien-Tyskland. Det er mere problematisk, om der hermed fulgte nogen synderlig fornemmelse af politisk slægtskab. Troen på reklamens, agitationens, den åndelige påvirknings ubegrænsede muligheder er vel i almindelighed vort århundredes heksetro, men var særlig markant i mellemkrigstiden, da reklamen var ny, da populære medier som film og radio holdt deres indtog, og da man i mangel af bedre forklaring i mange kredse var tilbøjelig til at forstå den tyske nazismes politiske lynsejr ud fra sådanne forestillinger. Helt ned til symbolets – hagekorsets – muligt magiske effekt. Der er klart redegjort for det konservative partis behov for nye agitationsformer, offentlige valgmoder, plakater, løbesedler. At man da lærte nogle former af fascistiske partier, som disse selv havde lært af arbejderpartierne, siger ikke, at man ville bruge dem til samme formål.

Ideologisk er der peget på en række artikler i KUs blad fra 1933, som udtrykte sympati for det nazistiske Tyskland og for den franske højreradikale bevægelse »L'Action Française«, og de rummer det klareste vidnesbyrd om, at ledende kredse i KU ville opfatte sig som stående på samme side af barrikaderne. Det er interessant, at redaktionen optog dem; men forfatterens repræsentativitet er mindre overbevisende. Det burde således være nævnt, at grev Frederik Knuth snart forlod KU og tilsluttede sig DNSAP, og at også Niels

Erik Wilhelmsen var på vej ud på det politiske overdrev.

Bogens virkelige svaghed er manglen på klart begreb om, hvad henholdsvis fascisme-nazisme og konservatisme indeholdt – ideologisk og programmatisk. Helt overraskende tales ustandselig om »den fascistiske korporativisme«, skønt korporativismen havde dybe rødder i konservativ tænkning, mens den fascistiske og nazistiske fælles forfatningstanke var diktaturet. Den iøjnefaldende såkaldt korporative forfatning i Italien var kun en skueret, der simulerede en folkelig deltagelse i styret. Her gik lånet modsat. Heller ikke antikapitalistiske tendenser behøvede udenlandsk inspiration. De havde i tyverne været repræsenteret blandt danske konservative af middelstandspolitikere som Asger Karstensen og L.V. Birck. Det er tilsvarende problematisk, hvad man kan udlede af fælles afstandtagen fra jazzmusik og eksperimentel kunst, som nok fandtes over et forunderlig bredt politisk spektrum.

Bogens fortjeneste er den omhyggelige kortlægning af KUs udvikling og forhold til partiet. Det i virkeligheden magre resultat af bestræbelserne for at påvise fascistiske træk tyder på, at de spillede en mindre rolle end hidtil antaget.

Henning Poulsen

Susan Seymour: *Anglo-Danish Relations and Germany 1933-1945*. (Odense University Press, 1982). 295 s.

I Seymours studier over dansk-britiske relationer havde besættelsen oprindeligt hovedinteressen. Efter at være kommet i gang traf hun under et studieophold i Danmark Jørgen Hæstrup, der tilskyndede hende til at undersøge, hvad de officielle engelske arkiver

kunne bringe for dagen. Seymour holdt interessen ved lige, også efter at hun blev ansat i det britiske industriministerium. Udholdenheden har resulteret i den foreliggende bog, som danske historikere må være hende taknemlige for.

Undervejs fik kildematerialets tilgængelighed hende til at forskyde tyngdepunktet til trediverne. Skønt englænder, har heller ikke Seymour kunnet få adgang til SOE's arkiv. Men ved flittige granskninger i de britiske regeringsarkiver har hun fundet et interessant materiale, navnlig til belysning af tiden før krigen, men også til supplerende af vores viden om besættelsestiden. Ud over kabinetspapirerne og forskellige samlinger i Foreign Office's arkiv har hun søgt i arkiverne fra Handelsministeriet, Ministeriet for økonomisk Krigsførelse, Finansministeriet, Fødevareministeriet, Skibsfartsministeriet, Informationsministeriet og Admiralitetet. Under projektet lærte hun sig dansk, så hun har kunnet benytte ikke blot den danske litteratur, men også Udenrigsministeriets arkiv og en række danske privatarkiver. Enkelte sager har hun fulgt også i tyske regeringsarkiver.

Bogens mest interessante del er utvivlsomt beskrivelsen af Danmarks placering i britisk strategi i 1939. Men det er måske også den, der er mest grund til at anfægte. Da Storbritannien brød med appeasementpolitikken efter den tyske besættelse af Tjekoslovakiet, blev det problem aktuelt, om et tysk angreb på Danmark skulle betragtes som krigsgrund. Efter konklusionen s. 244 skulle det have været afgørende for det britiske kabinets nej, at Danmark ikke ønskede undsætning og ikke ville sætte sig til modværge i tilfælde af tysk angreb. I sin foreløbige konklusion s. 94 tager Seymour dog munden mindre fuld og nøjes med at fastslå, at der i